

BIBLIOTEKSVÆSENET

AF N. GRØNKJÆR

Et Rids af Udviklingen gennem Tiderne.

For ca. 150 Aar siden gik der en Bølge af Begejstring for Fremskridt og Oplysning hen over Landene, ogsaa over Danmark. Den gav sig bl. a. Udslag i. Skolelovene af 1814, der skulde lære Folkets brede Lag at læse, saa det selv kunde skaffe sig Oplysning gennem Bøger. Men let gik det ikke. Læseevnen blev foreløbig mest brugt til at lære Balles Lærebog og Pontoppidans Forklaringer paa Remse. Efter Grundtvigs nationale Vækkelse vilde han vække Folket ved at vise hen til vor store Fortid. Han oversatte Saxo og Snorre paa jævnt Dansk, skrev sine fædrelandshistoriske Digte og meget mere. Men hans Bøger fandt ikke Vej til Folket, som han havde ventet. Han blev klar over, at det "levende Ord" skulde i Højsædet. Det var paa Højskolerne, at Almuen skulde vækkes og dygtiggøres til at deltage i Landets Styrelse. "Bogen i og Munden op" blev Parolen. Grundtvig vidste nok, at der var levende Bøger til. Det var Bogen fra "den sorte Skole", som han kendte fra Terperiet i Latinskolen, han vilde til Livs; men mange af hans Lærlinge fik kun øje paa Bogens daarlige Sider.

Læser man vort Bysbarn Chr. Kolds Skoletanker, finder man flere Udfald mod Bogen. For ham gjaldt det: Først oplive, dernæst oplyse, som der staar paa hans Mindesten i Thisted. Han mente, at paa Folkets daværende Oplysningstrin var det umuligt at oplyse det ved Bøger, hvis der ikke forud var gaaet en Vækkelse. Og det var sikkert rigtigt set for det store Flertals Vedkommende.

Heller ikke en anden Aandsretning, der fremstod i forrige Aarhundrede, Indre Mission, var gunstig stemt for offentlige Biblioteker. Missionen forstod nok Bogens Betydning og Indflydelse paa Mennesker. Det ses af, at der allerede fra den første Tid blev sendt Kolportører ud med Bøger. Men det var kun gudelige Bøger, man var interesseret i at udbrede, og det er først i de seneste Aar, at Missionen har været med til at oprette offentlige Biblioteker.

Jeg tager dette med, for at man skal forstaa, at det i forrige Aarhundrede var vanskeligt for Almuebibliotekerne, naar en Del af Befolkningens Opdragere og andre saa saadan

paa Bogen i Folkeoplysningens Tjeneste, og en stor Del var uden Interesse for den Sag.

Men trods Modvilje og Lunkenhed fra mange Sider og Mangel paa Forstaaelse fra Kommunalbestyrelser, der kun faa Steder bevilgede smaa Beløb til Bogsamlingerne, saa fandtes der stadig rundt om i Landet Folk, som troede paa Bogens Betydning for Folkeoplysningen og derfor ofrede Tid og Evner paa den Sag. Det var som oftest Læreren, sjældnere Præsten, som tog Initiativet til en Bogsamlings Oprettelse og var dens Styre og - i Reglen ulønnede - Bibliotekar. Saaledes ogsaa her i Thy. Rundt om paa Lofter i de gamle Skoler laa - og ligger maaske enkelte Steder endnu - Rester af gamle Sognebogsamlinger, der har været i Gang i en Aarrække, naar der var en interesseret Mand til at tage sig af det, for efter hans Forflyttelse eller Død at gaa i Forfald og tilsidst havne paa Skoleloftet.

At udrede alle disse Bogsamlingers Historie er umuligt, da næsten alt skriftligt dem vedrørende er forsvundet sammen med dem. Kun glimtvis kommer der lidt frem om dem; som for Eks., naar der i Thisted Amtsavis 1841 staar følgende: "*Laanebibliotek i Ræhr*. Af det kgl.

Landhusholdningsselskabs Forhandlinger fra Aug. 1839 til Aug. 1840 sees, at blandt de Laane-Biblioteker der i forskellige Egne er oprettet, har Selskabet ydet Bidrag af Bøger til det af Pastor Bagger oprettede Laanebibliotek i Ræhr." Eller naar der i *Vust* Sogneforstanderskabsprotokol er indført følgende: "Ved Mødet den 30. Dec. 1846 oplæstes en Skrivelse fra Formanden for Trykkefrihedsselskabet, hvori opfordres til Oprettelse af et Sognebibliotek, og i den Anledning vedtoges at slutte sig til den af Forstanderskabet for Thorup og Kliim tagne Bestemmelse om et for hele Pastoratet fælles Sognebibliotek, hvoraf enhver kan laane Bøger, imod at betale 8 Skilling pr. Td. Hartkorn aarlig, og en Liste anvendes til Paategning".

(Medvirkende ved Oprettelsen af dette fælles Sognebibliotek har sikkert den kendte Skribent Provst Djørup været, som var Præst for de 3 Sogne i Aarene 1841-51. Han var meget interesseret i Oplysningsarbejdet og skrev en

Biblioteksbygningen ved Tingstrupvej i Thisted opførtes 1937-38 og kostede 172.000 Kr. Hele Byggesummen indkom ved Gaver fra forskellig Side. (A, Scharling fot.)

Mængde Artikler om Landbrugsforhold; mest kendt er hans Bog: Thisted Amt beskrevet 1842.) I disse 2 Eksempler er nævnt det kgl.

Landhusholdningsselskab (oprettet 1769) og Trykkefrihedsselskabet (oprettet 1835), som begge har spillet en stor Rolle for Folkeoplysningen. Landhusholdningsselskabet har gennem Aarene udgivet - og udgiver endnu - Bøger vedrørende Landbrug, men har ogsaa flere Gange (første Gang 1807) udgivet Fortegnelse over Bøger egnede for Sognebogsamlinger.

Begge Selskaber har støttet Sognebogsamlinger ved at forære dem forskellige Skrifter. Desværre ser disse Bøger, som jeg har truffet i gamle døde Sognebogsamlinger, ikke ud til at have været ret meget brugt. Forklaringen er vel den, at i forrige Aarhundrede var kun et Faatal af Mennesker udviklet nok til at kunne tilegne sig faglig Viden paa egen Haand. Derfor fik ogsaa Flertallet af de Bøger, som et tredie Selskab "Udvalget for Folkeoplysningens Fremme" dannet 1866 paa Forslag af Dr. phil. M. Steenstrup (f. i Hillerslev) udgav og skænkede til alle Sognebogsamlinger, samme Skæbne, at staa og fylde op paa alle Sognebogsamlingers Hylder næsten uden at blive brugt af dem, som de var beregnet for. Denne Samling tilfældig Faglitteratur har desværre i ældre Sognebogsamlinger givet mange Laanere og Bibliotekarere et forkert Begreb om

Faglitteratur. Som en Trøst skal dog her bemærkes, at jeg har Erfaring for, at et enkelt Udlaan af en Fagbog til en Laaner, som derved faar klaret et eller andet Spørgsmaal, i Almindelighed er langt mere værd, end det Bogen koster.

Som Eksempel paa hvad en saadan uanselig Bogsamling kan betyde for en kundskabstørstig Sjæl, vil jeg anføre nogle Linier af vor afdøde Landsmand Johan Skjoldborgs Mindebog. Skjoldborg gik i 70'erne i Øsløs Skole. Han skriver derom bl. a.:

Det allerbedste i den gamle Skole var "Det bette Kammer", et Rum mellem Lærerens Lejlighed og Skolestuen. Dette Kammer var fuldt af Bøger, som den gamle Lærer havde tigget sammen og tillige havde faaet Distriktets Beboere til at købe imod at de saa kunde laane dem, et Slags begyndende Sognebibliotek. Naar vi fremmeligste Dreng var færdige med vore Regnestykker, spurgte vi, om vi maatte gaa ind i "Det bette Kammer". For mig betød det ligefrem en Vækkelse, Vækkelse til Bogen, Forstaaelse af hvilke Skatte, Bøgerne gemmer. Naar jeg iøvrigt tænker paa Oplysningssiden i Barndomstiden, saa fortsatte jeg mine Smaastudier i "Det bette Kammer", hvor jeg læste islandske Sagaer, Saxo, Holberg, Blicher, C. A. Thyregod, Ingemann, Anton Nielsen, Fabricius' Danmarkshistorie o. a. (Skjoldborg: Min Mindebog.)

I Aaret 1885 lod Ministeriet foretage en Undersøgelse over Fordelingen af Sogne- og Skolebiblioteker rundt om i Landet. Resultatet blev offentliggjort i Ministerialtidende 1889 og viser for Thisted Amt.

	Sammenlign. 1946		
	Antal Sogne	Antal Sognebogs.	Antal Skolebogs.
Vester Han Herred	12	10	7
Hillerslev Herred	135	5	2
Hundborg Herred	11	3	3
Hassing Herred	15	4	0
Refs Herred	13	6	1
Mors N. Herred	15	10	0
Mors S. Herred	17	10	0

*) Vorupør er her regnet for et selvstændigt Sogn.

**) Heltborg medregnet her.

Jeg aftrykker Oversigten for hele Thisted Amt, saa kan Thyboerne se, at de i 1885 var langt bag efter Han Herred og Mors med Sognebogsamlinger.

Rent talmæssigt ser det i Forhold til nu ikke saa daarligt ud. Der er 48 Sognebogsamlinger i Amtets 96 Sogne, altsaa i Halvdelen af Sognene. Men meget tyder paa, at der ved den Tid og i Aarene derefter har været en stærk Tilbagegang i Sognebogsamlingernes Stilling. Det er ikke let at angive Grunden hertil. Maaske skyldes det bl. a. den stærkere Fremtrængen af Avislæsningen, som den politiske Kamp førte med sig. I ethvert Tilfælde er det sikkert, at en stor Del af de Bogsamlinger, som anføres 1885, ikke er i Virksomhed Aar 1900 (Steenberg).

Desværre faar vi i ovenstaaende Oversigt ikke Besked om de enkelte Bogsamlinger, hvor de findes, og i hvilken Stand de er. Men et, ved vi, var fælles for dem alle, de utilstrækkelige Midler og Afhængigheden af den Mand, hvis Interesse holdt Sagen i Gang. Blev han forflyttet eller døde, var der i mange Tilfælde ingen til at fortsætte Arbejdet. Bogsamlingen visnede eller blev spredt for alle Vinde. Saadan er det gaaet med næsten alle Amtets Bogsamlinger fra den Tid.

		Tilskud						
		Opr.	Bindt.	Laanert.	Udlaan	Komm.	And. sted	Staten
Bedsted-Grurup		1943	969	320	5248	450	600	819
Hjordtal		1944	521	96	1754	100	1511+185	694
Hundborg-Jan.		1944	729	265	4198	800	1035+175	834
Hunstrup-Øst.		1939	1316	125	3904	127	900	729
Hurup	1903	(1929)*	2030	403	9741**	675	737+450	1177
Hvidbjerg	1908	(1929)	2760	327	10451	575	1225	780
Klim		1944	921	120	2898	200	685+200	902
Lyngs	1901	(1926)	1163	79	1890	125	204	226
Rær	1811	(1925)	732	59	428	400	100	78
Snedste	?	(1926)	1420	330	4183	700	650+50	870
Thorsted		1934	893	80+50	2142**	50	100+150	226
Tved		1925	1227	60	460	50	91	117
Tømmerby-Lild		1945	426	198	4042	1000	1074+50	----
Vesterv.-Agger		1941	1863	378	7001	2000	370+272	1616
Visby, Heltborg	1859	(1930)	654	146	3782	400	977+60	96
Vorupør		1945	471	93	900	400	359	
Øsløs, Vesløs, Arup		1945	743	190	2659	867	1066	
Ydby		1942	850	230	3485	500	525+400	794

*) Tallet i Parentes: Reorganiseret. **) Deri ogsaa til Børn.

Nu (se Oversigten) er der færre Bogsamlinger, nogenlunde velfunderede økonomisk og bogligt, og en Del af dem virker for 2 Sogne. Man har forstaaet, at Bogsamlingerne skal være Interesse for dem.

Thisted Bibliotek har to smukke og hyggelige Læsesale. Her ses Læsesalen for voksne. Børnelæsesalen ligger paa den modsatte Side af Udlaanssalen. (L. H. Gram fot.)

Under Besættelsen er der her i Amtet oprettet 14 ny Sognebiblioteker, der skal forsyne 22 Sogne, og de har Budgetter, som man for faa Aar siden mente, var umuligt at opnaa. Et glædeligt Tegn er de store kommunale Tilskud, der giver det hele større Stabilitet. En anden væsentlig Ting for Sognebibliotekernes fortsatte Bestaaen er Centralbibliotekets Pligt til at være dem behjælpelig med Raad og Daad i alle Forhold og til at have et vaagent øje med hele Omraadets Biblioteksforhold. Der er for Tiden stærk Grøde i Amtets Biblioteksvæsen, men vi har ogsaa langt igen, inden vi naar det selvfølgelige, at ethvert Sogn har sit Bibliotek - saavel som sin Skole - i god Orden.

Foruden i ovenstaaende Oversigt nævnte Biblioteker findes enkelte, som ikke faar Statstilskud, for Eks. Fjerritslev, Hørdum og Sønderbjerg, hvorom ingen Oplysninger haves.

Rær Bibliotek er oprettet 1811 (?) og derefter drevet for Renterne af et Legat stiftet af Auktionsdirektør Otto Lemvig. Derfor har det aldrig helt indstillet sin Virksomhed. Indtil 1934 har Præsten ledet Biblioteket. Først i 1945 har man søgt Sogneraadet om Tilskud.

Heltborg Bibliotek er stiftet 1859 (maaske før) og derefter drevet for et Legat stiftet af Skolelærer Søndergaard af Heltborg. Derfor har

dette Bibliotek gennem Aarene aldrig været helt indstillet.

Flere Steder, hvor der er dannet ny Biblioteker i de senere Aar, har der tidligere været Biblioteker, for Eks. Øsløs, Vesløs, Arup, Hunstrup, Klim, Ydby.

Det Thylandske Provinsial-Bibliotek er det ældste kendte Bibliotek her i Amtet. Det blev oprettet 1. Jan. 1807 i Thisted med kongelig Sanktion. Det er vel derfor, at Bøgerne bærer et Stempel med Frederik den Sjettes Navnetræk med Krone; det ser meget fornemt ud. Den udmærkede Gerhard Faye, Amtmand over Thisted Amt 1805-43, var i denne Sag - som i saa mange andre - den drivende Kraft.

I Aaret 1816 tryktes et fint Katalog, hvori Lovene fra 1807 er optrykt. I en Fortale omtales Savnet af Biblioteker i Provinsen bl. a. "Under Følelsen af dette Savn har man næsten overalt oprettet Læseselskaber; men de fleste er efter kortere eller længere Tid gaaet under, fordi man ikke har kunnet vedligeholde den saa fornødne Orden i Cirkulationen. Den til Videnskaberne opdragne Embedsmand, den tænkende Borger, som ønskede at udvide sine Kundskaber uden for sin egentlige Næringsvej, kortsagt, enhver som ønskede ikke alene at være et nyttigt, men og et dannet Medlem af Selskabet, berøves nu hint vigtige Middel til Oplysning og Forædling"

Udlaanssalen i Thisted Centralbibliothek er meget smuk og yderst praktisk indrettet. Paa Væggen til venstre ses to af Maleren Jens Søndergaards store Billeder. (L. H. Gram fot.)

Biblioteket har 2 Afdelinger.

a. *Det egentlige Provinsial-Bibliothek* med et Kontingent af 3 Rdl. om Aaret.

b. *Læseselskabet*, hvortil indkøbes periodiske Skrifter og Flyveblade, der efter endt Cirkulation indgaar i Biblioteket. Kontingent 1 Rdl. om Aaret.

Det synes noget dyrt at være Medlem. Af Katalogets Fortegnelse over Givere af en Del Bøger ses, at de fleste er Byens og Egnens prominente Folk med Amtmand og Byens og Egnens Præster, Provster og Proprietærer i Spidsen.

”Enhver skikkelig Mand i Amtet, af hvad Stand han end er, har Adgang til Biblioteket, men da Degne, Skoleholdere og enkelte Mænd af Bondestanden ej kunne formodes altid at have Evne til at erlægge det fulde aarlige Beløb, saa nedsættes Afgiften til det halve”.

Biblioteket styres af 4 Direktører, og man har baade en Over- og en Underbibliothekar, der dog ingen Løn faar ud over at maatte læse Bøgerne gratis. Der var skrappe Regler for Bøgernes Behandling og rettidige Aflevering o. l.

Det fremgaar af det fine Katalog 1816, at Biblioteket da tæller 1093 Bind. 3 Aar efter tæller det 1300 Bind.

Men det var - trods de skrappe Love - vanskeligt at holde Orden i det, og det kneb at

faa Pengene for Laanet ind. Saaledes ser vi en Annonce i Thisted Amts Avis i 1825 fra Bibliotekaren Skolelærer Bech om at indbetale Restancen, da ”jeg ellers er sat i den absolutte Nødvendighed at skulle indkalde de Udeblivende til Forligskommissionen.” I 1835 lukkes Biblioteket en Tid, da en Del af Bøgerne trænger til Indbinding, og en Revision af hele Bogbestanden er nødvendig.

Ved den Tid kommer Biblioteket ud for en haard Konkurrence. Det fremgaar af Artikler i Th. A. A., at 2 Læseselskaber prøver at konkurrere med Biblioteket. Det ene hed det Dahlerupske Læseselskab (oprettet af Apoteker D.) og det andet Bertelsens (Fuldmægtig) Læseselskab. Men det ender alligevel med, at det Thylandske Bibliothek overtager begge Læseselskabers Bøger og Laanere 1841. Ved den Lejlighed skænker Apoteker Dahlerup 500 Bd. Der kommer nyt Katalog 1842.

I 1848 er der Avis skriveri om Biblioteket, idet ”Et Medlem” og senere ”N” i flere Indlæg efterlyser Fortsættelse af Kataloget, Offentliggørelse af Regnskabet for de sidste 5 Aar samt udtaler ønsket om en alm. Revision af Bogbestanden ”for at komme til Vished om, at de Bøger, der staar anført i Kataloget, virkeligen er tilstede; thi ogsaa derom gives der flere ganske skikkelige Folk, som nærer megen Tvivl.”

Af en Annonce samme Aar (1848) fremgaar det, at Directionen eller Bestyrelsen, som Hr. N. kalder det, bestaar af Agent Lützhøft, Provst Michelsen og Amtsforvalter Aagaard. Annoncen meddeler, at der er antaget en ny Bibliotekar, Hr. Seminarist Vestergaard. I en anden Annonce fra samme Aar truer Directionen med Mulkt og Eksklusion for ikke rettidig Aflevering af Bøgerne. To Aar senere (1850) har Bibliotekar Vestergaard en lignende skrap Formaning i Avisen, og der er lukket en Tid paa Grund af Bogbestandens Revision, saa det maa have været vanskeligt at holde Orden med Sagerne. Efter en ny Udlaansprotokol fra 1. Juli 1850 er der stadig 2 Afdelinger.

1. *Et Læseselskab* med en Cirkulationsafdeling af de ny Bøger og Hefter. Denne Afd. indeholder 51 indenbys Navne og 31 udenbys.
2. *Et Laaneselskab* med ca. 90 indenbys Navne og ca. 50 udenbys, mest Præster og Proprietærer.

Det er vel nok den første Afdeling, Cirkulationsafdelingen, der giver flest Bryderier, og i 1861 kommer der en Bekendtgørelse i Avisen, at Læseselskabet ophører, og Laanebiblioteket ophører indtil videre paa Grund af en paatrængende Revision. Et Par Maaneder efter averteres, at Bestyrelsen for det thylandske Bibliotek lader bortsælge ved offentlig Auktion ca. 2000 Værker. Efter Bekendtgørelsen er der ”nyere Romanlitteratur og en stor Del historiske Skrifter, Jord- og Rejsebeskrivelser, Digtværker m. m.” Det ser jo temmelig omfattende ud; men i hvert Fald blev Grundstammen af det gamle Bibliotek fra 1807 ikke solgt.

Efter den Tid er Avisen, som ellers er en vigtig kilde til det gamle Biblioteks Historie, tavs; men da Realskolen i 1863 blev udvidet med en Sidefløj mod Nord, skænkede det tidligere thylandske Bibliotek 413 Rdl. og 76 Sk. til Skolen mod at erholde Lokale i Skolen til en Del af Biblioteket. (Thisted Købstads Jordebog.) Skolens Naturfagværelse blev omdannet til Biblioteksværelse.

Senere bliver Biblioteksarbejdet taget op af *Thisted Læseforening*, der i 1871 annoncerer om alsidig og underholdende Læsning for 2 Mark maanedlig. Foreningens Bogsamling tæller allerede 600 Bd. Formanden er cand. theol. Vinde, (Lærer ved Realskolen 1861-1902) og han er Formand lige til sin Død 1902. Denne

Læseforening udsendte i 1880 et stort Katalog paa 54 Sider. I dette Katalog findes en Del Bøger fra det gamle thylandske Bibliotek, saa Læseforeningen maa have overtaget det gamle Bibliotek. Inden Katalogiseringen stod det gamle Bibliotek i Kasser og Riskurve paa Skolens Loft. En Del defekte Bøger blev kasseret og Resten opstillet paa Hylde. (Meddelt mig af Lærer, Løjtnant Hansen, der som Elev i Skolen i 1880 var med til Arbejdet.)

1890 kom et *Tillæg* til Fortegnelsen over Bøger i Biblioteket paa Thisted Realskole, hvoraf fremgaar, at Biblioteket udelukkende forøges ved Boggaver fra Thisted Læseforening, hvis Medlemmer desaaarsag kan laane gratis. 1904 2. *Tillæg*, hvoraf fremgaar, at der stadig er Tilvækst - om end meget beskedent - fra Thisted Læseforening. 1898-99 blev Realskolen ombygget. Ved den Lejlighed blev der indrettet et udmærket Lærer- og Biblioteksværelse, hvor Biblioteket blev installeret.

Der stod saa Resterne af det gamle thylandske Bibliotek med senere Tilvækst, indtil det ny Thisted Folkebibliotek, oprettet i 1918, blev Centralbibliotek for Thisted Amt i 1922. Da dette Bibliotek paa en Maade videreførte Tanken fra det gamle thylandske Bibliotek, overtog det Resterne af det gamle Bibliotek. En Del blev kasseret, en Del opstillet paa Realskolens Loft brændte ved Skolens Brand i 1924; men en Del af de gamle Bøger, der kan følges gennem Tiderne, og hvoraf nogle er mærkede med Giverens Navn, har nu fundet et godt Hjemsted i Thisted Centralbibliotek.

Biblioteket for Thisted By og Amt.

Arbejdet paa Oprettelsen af et offentligt Bibliotek i Thisted begyndte 1918. Der var nogle smaa Bogsamlinger i Haandværkerforeningen og Afholdsforeningen, en lidt større Samling i Arbejderforeningen, hvoraf dog største Parten var kassabel.

Foreningsforeningen tog Spørgsmaalet op paa et Møde, hvor der viste sig stærk Stemning for Sagen. Der blev stiftet en Biblioteksforening, valgt Bestyrelse og nedsat et Udvalg til at samle Penge ind blandt Byens Borgere, der viste deres Interesse i klingende Mønt, ligesom Byens Foreninger og Pengeinstitutter gav Bidrag.

Byraadet bevilgede 2000 Kr. i aarligt Tilskud, hvoraf dog de 1500 Kr. var i Form af Lokale med Lys og Varme i den nyopførte

Administrationsbygning Tagetage, hvor Biblioteket havde til Huse indtil 1938, da den nuværende Biblioteksbygning var færdig.

Virksomheden begyndte først i Aaret 1919, og det viste sig, at der var stor Trang til Læsning. Det første Aar laantes der af 998 Laanere 20453 Bd. Men der blev snart igen Røre om Bibliotekssagen. I 1920 blev den første Bibliotekslov vedtaget, og deri blev lovfæstet, at der kunde faas særligt Tilskud til Centralbiblioteker, d. v. s. Biblioteker, der foruden at virke for Byen ogsaa udstrakte deres Virksomhed til Oplandet, i Almindelighed et Amt.

Bibliotekets Bestyrelse var straks klar over, at den nye Bibliotekslov maatte udnyttes, saa det unge Bibliotek kunde blive Centralbibliotek for Thisted Amt. Byraadet stillede sig meget velvilligt, udvidede Lokalerne og forhøjede sit Tilskud, og Amtsraadet bevilgede ogsaa Tilskud. I 1921 fik Biblioteket Ministeriets Anerkendelse som Centralbibliotek for Thisted Amt.

Der kom nu en Række Aar, hvor baade Bogbestand og Udlaansvirksomhed voksede, saa det var meget vanskeligt at følge med baade med Plads og Arbejdskraft. - Udviklingen ses af følgende Oversigt:

1919-20: Udlaan:	20453 Bd. til	998 Laanere
1924-25: Udlaan:	57118 Bd. til	2090 Laanere
1929-30: Udlaan:	94272 Bd. til	3480 Laanere
1934-35: Udlaan:	105718 Bd. til	3984 Laanere
1939-40: Udlaan:	119549 Bd. til	3851 Laanere
1944-45: Udlaan:	128603 Bd. til	3715 Laanere

1919-20: Bibliotekets Bogbest.	3971 Bd.
1924-25: "- "-	12409 Bd.
1929-30: "- "-	25797 Bd.
1934-35: "- "-	34114 Bd.
1939-40: "- "-	40856 Bd.
1944-45: "- "-	49694 Bd.

Bibliotekets Indtægter i Aarene:

1919-20:	5.829 Kr.
1924-25:	22.709 -
1929-30:	29.598 -
1934-35:	25.796 -
1939-40:	40.208 -
1944-45:	58.553 -
1945-46:	64.527 -

Dertil maa man fra 1938 - da den nye Biblioteksbygning toges i Brug - medregne gratis Lokaler, der er beregnet til 7,500 Kr.

Lokaler? - Ja, det varede ikke saa mange Aar, inden det begyndte at knibe med Pladsen i Administrationsbygningen, hvor Biblioteket efterhaanden trængte sig ind, hvor der var en Mulighed, saa vi, næsten som en Gøgeunge, var ved at tage Pladsen fra Kommunens Administration.

Efterhaanden blev Pladsen - trods al Velvilje - alt for lille. Der blev indrettet et Rum i Kælderen, og et Klasseværelse paa Østre Skole gik ogsaa med. Bøgerne dyngede sig op og var med den store Vægt ved at splitte Bygningen ad. Bestyrelsen var klar over, at vi maatte se at faa en selvstændig Biblioteksbygning, men hvor fik vi Pengene fra?

Den første Gave til en ny Bygning fik Biblioteket i 1929, idet Sparekassen for Thisted Amt ved sit 100 Aars Jubilæum skænkede Biblioteket 5000 Kr. som Begyndelsen til et Byggefond. Derefter blev der holdt et stort Møde om Byggesagen, og man gik i Gang med at faa interesserede til at tegne sig for Bidrag til et Byggefond. Paa den Maade kom der en Del Penge ind; men det blev til for lidt. Redningen kom fra Grosserer Spangberg, der efterhaanden ændrede sit Syn paa Spørgsmaalet angaaende en selvstændig Teaterbygning. Grossererens ønskede nu, at Størsteparten af Teaterfondets Midler skulde bruges til en selvstændig Biblioteksbygning. Der blev over 100,000 Kr. til Biblioteket. - Grosserer Spangberg har ved sin storstilede Gave for stedse indskrevet sit Navn i Thisted Biblioteks Historie.

Der var en Del Strid om, hvor Biblioteket skulde ligge; men Resultatet blev, at Byraadet ønskede at udlægge Pladsen med Brinchmanns Gaard til Parkeringsplads. Samtidig købte Byraadet den nuværende Plads paa Tingstrupvej og forærede Biblioteket den til Byggegrund.

Der blev udarbejdet Tegninger, og det viste sig da, at selvom der var givet mange Penge til Byggeriet, saa forslog det alligevel ikke. Vi vilde nødig gøre den samme Fejl, som var gjort saa mange Steder, at bygge for smaat. Men saa traadte en anden, tidligere Thisted-Borger, til og forærede 50,000 Kr. til Biblioteket. Saa var Sagen klar, og efter Arkitekt Fogeds Tegninger byggedes Biblioteket og blev taget i Brug i Maj 1938.

Thisted By har med det nye Bibliotek faaet en monumental Bygning til Pryd for Byen, og Virksomheden har faaet dejlige Lokaler, vel det

mest praktisk indrettede Bibliotek her i Landet. Og saa faaet det hele som Gave. Der er derved vist en Offervilje, som er fremhævet som Eksempel for andre Egne.

Som noget særegent for Thisted Bibliotek maa omtales den Udsmykning af Udlaanssalen, som Ny Carlsbergfondet har bekostet. Fondet valgte Thybo-Maleren Jens Søndergaard til dette Arbejde, og i aarene 1938-39 malede han 7 Billeder med Motiver her fra Egnen. Billederne, der er store, 2 x 3 Meter, er anbragt over Reolerne og virker med deres stærke, klare Farver i det høje, lyse Rum meget dekorative.

Som ved de fleste moderne Malerier er Meningen delt om dem. Nogle kan ikke forsone sig med de sært formede Væsener, som han udstyrer sine Billeder med, mens andre besøgende falder hen i Andagt ved Beskuelserne.

Hvad man end mener om dem: de virker meget dekorative og festlige - er en Seværdighed.

Som nævnt er Biblioteket i Thisted Centralbibliotek for Amtet, og ca. Halvdelen af Udlaanet gaar til Landet, dels til Enkeltlaanere (der har det sidste Aar været 1184 udenbys Laanere) og dels til Sognebiblioteker og Filialer for Voksne og Børn.

Til Eksempel kan nævnes, at Biblioteket fra sin store Børneafdeling forsyner 82 Skoler paa Landet med Bøger til Børnenes Fritidslæsning. Skolerne faar en passende Samling ud, der kan byttes 1 eller 2 Gange om Aaret. Paa samme Maade var der sidste Aar 23 Filialer for Voksne.

Centralbiblioteket laaner ikke alene Sognebiblioteker Bøger, som de ikke selv har, men udarbejder Forslag til Bogkøb, katalogiserer de nye Bøger og sørger for Indbinding og skal i det hele taget være Sognebibliotekerne til Hjælp paa alle Maader.

Biblioteket skal ogsaa gerne foruden med Fritidslæsning være Skolerne til Hjælp paa anden Maade; derfor huser Biblioteket og udfører alt

Udlaansarbejde for Skolebiblioteksforeningen og Skolecentralen.

Skolebiblioteksforeningen for Thisted Amt indkøber og udlaaner Bogsæt paa ca. 20 Eksemplarer af Bøger til Brug ved Undervisningen, altsaa Læsebøger, geografiske, historiske Bøger, Bøger om Naturfag, Religion o. a. I 1944-45 har 136 Skoler laant 438 Bogsæt.

Skolecentralen for Thisted Amt ejer en stor Samling Skolebøger og Landkort, som Lærere og andre skoleinteresserede kan komme og gennemse eller laane, naar der er Tale om at indføre nye Bøger i et eller andet Fag i Skolen. Centralen ejer ogsaa en Del Lysbilledapparater med Billeder, der cirkulerer blandt Amtets Skoler.

Biblioteket har flere Studiekredslokaler, der gratis stilles til Raadighed for Studiekredse. Disse Lokaler er indrettet, saa Radio med Modtager ogsaa er til Raadighed. Ikke alene Studiekredse i Byen, men ogsaa paa Landet søger Biblioteket at hjælpe med Laan af Bøger til at supplere Grundbogen.

Alt dette Arbejde for at fremme Folkeoplysningen gøres gratis, ligesom alle i Amtet kan laane oplysende Bøger gratis og faa dem tilsendt portofrit.

Centralbibliotekets Læsesale med stort Haandbibliotek, Tidsskrifter og Aviser staar til Raadighed for enhver Besøgende. Alle er velkomne.

Det har været en dejlig Opgave at arbejde med, og det har været en Glæde at se, hvordan det er groet fra den lille Begyndelse til den store Virksomhed. Og stadig ligger der nye Opgaver og venter paa at blive løst, naar det igen bliver Tider til det.

Selvom der kommer vanskelige økonomiske Tider, er Biblioteket sikkert nu saa indgroet i Folks Bevidsthed - det viser den store Benyttelse og de mange Tilskud baade fra Foreninger og private og Byraadets gentagne Forhøjelser af Tilskudet - at Befolkningen fremdeles vil slaa Kreds om Biblioteket og dets Virksomhed i Erkendelse af, at de Penge, der ofres paa dette Oplysningsarbejde, er givet godt ud.

(Kilde: Landet mod Nordvest bd. 1, side 311-320).